

Výzkumem uvedených sfér se však Jiráčková publikační činnost zdaleka nevyčerpává. Předmětem jeho zájmu se stala i soumězná oblast ruské morfologie, v jejímž popisu se nadto uplatnily i jubilantovy zkušenosti z několikaleté praxe na střední škole i z autorské spoluúčasti na učebnicích. Kromě teoreticky zaměřených článků s tematikou morfologickou a morfonologickou sem patří i jeho vysokoškolské skriptum *Morfologie 1. Substantivum*, Brno, MU, 1986. Zejména však je třeba se zmínit o Jiráčkově výrazném autorském podílu na vysokoškolské učebnici *Morfologie ruštiny 1.,2.* (která byla po roce 1989, v době nepříznivě nakloněné rusistickým tématům, vyškrtaná ze smluvně přijatého plánu tehdejšího SPN, ale vyšla jako skriptum na MU v letech 1996 a 1997). Živý zájem o teoretické i praktické otázky ruského pravopisu se obrazil v jubilantově účasti na kolektivní publikaci *Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка*, Praha 1979, a na podobně zaměřené *Пříručce ruského pravopisu*, Praha 1989².

Jiráčkovy publikace, ač prioritně zaměřené na výzkum samotného ruského materiálu, respektují ovšem vědomě i hledisko konfrontační. Nejde tu jen o porovnání s češtinou. Jako anglistu ho přirozeně nemohla nezajímout myšlenka konfrontace některých jevů obou našich slovanských jazyků s odpovídající situací v jazyce neslovanském – angličtině. Toto trilaterální porovnání se zračí v jeho statích o typologických shodách rusko-anglických v gramatickém systému na rozdíl od češtiny (např. OS 1/1991, č. 2). Zasáhl v podobném směru i do problematiky syntaktické (např. ČMF 74/1992, č. 1; Slavia 62/1993). Neméně podnětný v tomto směru je zatím poslední plod jeho badatelského úsilí, totiž konfrontační studie o rusko-anglických analogiích v akcentuaci na rozdíl od češtiny (SPFFBU A 51/2003).

Bylo by možné připomenout ještě řadu výrazných Jiráčkových aktivit, jimiž se s iniciativou a pečlivostí sobě vlastní podílel na univerzitním životě – školitelství doktorandů, jeho členství v řadě vědeckých i pedagogických komisí, v redakčních radách, jeho účast na sjezdech, konferencích apod. Odkazujeme na výše uvedené články, kde jsou tyto činnosti specifikovány.

Co říci závěrem? S odstupem času od jubilantova odchodu do důchodu si stále více uvědomujeme mezeru, která jeho nepřítomností jako vysoce kvalifikovaného rusisty a jazykovědce i jako učitele a někdejšího vedoucího katedry na pracovišti vznikla. Jeho systematické aktivity, široké erudice, důslednosti a houževnatosti by bylo dnes velmi zapotřebí při plánování a realizaci různých úkolů, při výuce a vedení mladých vědeckých pracovníků, při oponování jejich prací, v diskusích o rozmanitých otázkách. Ale jsouce si vědomi reality, nemůžeme než milému jubilantovi z celého srdce upřímně poděkovat za to, co pro naši rusistiku už vykonal, popřát mu do dalších let to nejdůležitější – pevné zdraví, dobrou pohodu a náladu – a s nedočkavostí se těšit na další jeho příspěvky ke společnému dílu.

Stanislav Žaža

Franciscus Bernardus Jacobus KUIPER (7.7. 1907 – 15.11. 2003)

Na sklonku roku 2003 se uzavřel předlouhý život jednoho z nejvýznamnějších světových indoevropeistů, všestranného indologa a uznávaného specialisty ve srovnávací mytologii, F. Kuipera. Narodil se 7.7. 1907 v Haagu. Po absolvování gymnázia v Haagu pokračoval ve studiu na leidské univerzitě. Zaměřil se na klasické jazyky, sanskrť a indoevropeistiku. Mezi jeho učitele patřili indologové F. Muller, W. Caland, slavista N. van Wijk, aj. Studium v Leidenu završil r. 1934 disertací o nazálních prezentech v sanskrťu [4], která v doplněné a modifikované podobě vyšla

knižně o tři roky později [5]. Svě první zaměstnání nachází jako učitel klasických jazyků na lyceu v Batávii, dnešní Djakartě. Na dlouho zůstává toto setkání s hinduistickým prostředím jeho jedinou přímou zkušeností s indickou kulturou, ač přenesenou do Indonésie. R. 1939, ve věku 32 let, je jmenován profesorem sanskrtu na univerzitě v Leidenu. Ale r. 1940 začíná okupace Nizozemí nacistickým Německem, jež vrcholí úplným uzavřením univerzit v letech 1943–45. Kuiper se dostává do izolace, ale nadále píše, aspoň do šuplíku. Poválečná atmosféra univerzitního prostředí se liší od doby meziválečné. Místo koncentrace na vědu zabírají mnoho času politické diskuse na jedné straně a nezadržitelná byrokracie na straně druhé. Znechucený Kuiper odchází r. 1972, tj. v předepsaném věku 65 let, do důchodu, ačkoliv mohl ještě 3 roky setrvat. Zbývají mu ještě více než tři desítky života, během kterých publikuje své nejvýznačnější práce. Seznamme se tedy alespoň stručně s jeho dílem. Obecně indoeuropeistické tematiky se dotýká Kuiperova fundamentální studie o ie. nazálním prézentu [4, 5]. Řecké gramatické a lexikální je věnováno 6 článků [2, 27, 34, 49, 50, 81], po jednom latině [7] a germánským jazykům [110]. Zdaleka nejvíce se Kuiper soustředil na jazyky indoíránské, jak je zřejmé z následující statistiky: 5 studií obecně indoíránských [3, 6, 52, 83, 107], 16 fránských [36, 47, 53, 54, 67, 68, 70, 75, 88, 89, 90, 91, 93, 102, 105, 114] a 44 indoárijských [1, 10, 17, 19, 21, 28, 30, 31, 32, 33, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 48, 51, 55, 57, 59, 65, 71, 72, 77, 79, 80, 84, 87, 92, 94, 97, 98, 99, 100, 101, 109, 112, 113, 115], včetně dvou o prákrtech [38, 66] a dalších o substrátových vlivech ve Rgvědu [24, 25, 107, 108] nebo konvergentních procesech na indickém subkontinentě [76–86]. Svou indologickou univerzálnost prokázal Kuiper tím, že svůj badatelský zájem neomezoval pouze na indoárijské jazyky, ale několik fundamentálních studií věnoval také jazykům drávidským [9, 22, 44, 60, 82, 85, 95] a austroasijským, zvláště mundským [13, 16, 23, 24, 25, 69]. Všestranná analýza slovní zásoby záhadného jazyka *nahali* [61, 73] se stala doslova učebnicovým návodem, jak analyzovat izolované jazyky. Problémy jazykových substrátů se Kuiper zabýval i mimo Indii, zejména v řečtině [81]. Se svou filologickou erudicí přinesl Kuiper neocenitelný vklad též do srovnávací mytologie [11, 25, 58, 96] a dokonce i bádání o indickém dramatu [94]. Za povšimnutí stojí, kolik pozornosti Kuiper ve své publikační činnosti věnoval nekrologům a životopisným medailónkům svých kolegů – lingvistů. V neposlední řadě je třeba připomenout Kuipera jako pedagoga. Přednášel sanskrty, prákrty, slavistiku, historicko-srovnávací indoeuropeistiku. Svou pedagogickou nebo aspoň publikační činností ovlivnil snad všechny žijící nizozemské indology a indoeuropeisty. Za všechny jmenujme Roberta Beekese a jeho současného nástupce v čele Leidenské indoeuropeistiky, Alexandra Lubotského. F. Kuiper stál r. 1957 u zrodu dnes nejprestižnějšího časopisu věnovanému, jak jeho název *Indo-Iranian Journal* napovídá, indoíránským jazykům. Ke svým šedesátinám se F. Kuiper dočkal jubilejního sborníku, který pod titulem *Pratidānam* vydal r. 1968 J.C. Heesterman (The Hague – Paris: Mouton), kam přispěla řada významných indologů a indoeuropeistů. Součástí Festschriftu se stala i Kuiperova bibliografie za léta 1934–1967. Další publikační činnost Kuipera zachycoval v desetiletých intervalech „jeho“ časopis *Indo-Iranian Journal*: 1967–1976 – *IJ* 19, 1977, 1–4; 1978–1987 – *IJ* 30, 1987, 159–160; 1987–1996 – *IJ* 40, 1997, 101–102. Přehled většiny Kuiperových publikací za neuvěřitelných 66 let jeho aktivní vědecké dráhy předkládáme českému čtenáři.

Vybraná bibliografie

A. Zkratky periodik a sborníků:

AION *Annali di Istituto Universitario Orientale*, sezione linguistica.

AO *Acta Orientalia*.

BKI *Bijdragen Koninklijk Instituut voor Taal-, Land en Volkenkunde*.

BSL *Bulletin de la Société de Linguistique de Paris*.

BSO(A)S *Bulletin of the School of Oriental (and African) Studies.*

DLZ *Deutsche Literaturzeitung.*

IF *Indogermanische Forschungen.*

IIJ *Indo-Iranian Journal.*

JbKNA *Jaarboek der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*

JRAS *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland.*

MKNAW *Mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afdeling Letterkunde, Nieuwe Reeks.*

MSS *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft.*

OLZ *Orientalistische Literaturzeitung.*

TBG *Tijdschrift voor Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (Amsterdam), Afdeling Letterkunde, Nieuwe Reeks.*

ZII *Zeitschrift für Indologie und Iranistik.*

B. Monografie a články:

1931

1. Beiträge zur altindischen Wortforschung. *ZII* 8, 241–266.

1933

2. Beiträge zur griechischen Etymologie und Grammatik. *Glotta* 21, 267–294.

1934

3. Zur Geschichte der indo-iranischen *s*-Präsentia. *AO* 12, 190–306.

4. *Die indogermanischen Nasalpräsentia. Ein Versuch zu einer morphologischen Analyse.* Amsterdam (Ph.D. thesis, Leiden).

1937

5. *Die indogermanischen Nasalpräsentia. Ein Versuch zu einer morphologischen Analyse.* Amsterdam: N.V. Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij (rozšířené vydání).

1938

6. Indoiranica. *AO* 16, 203–220, 295–326.

7. Zur Herkunft von Lat. *iste*. *MKNAWI*, 9, 485–513.

1939

8. Indoiranica. *AO* 17, 17–64.

9. Zur Chronologie des Stimmtonverlusts im dravidischen Anlaut (skt. *kuṇḍa-m*, *kuṭṭāka-ḥ*, *gola-ḥ*). *BSOS* 9, 987–1001.

10. Altindisch *abhyāsa-ḥ* „Studium, Gewohnheit“ usw. *Sṛbinda* (RS VIII, 32.2) und *Binda*. *AO* 17, 304–317.

11. *De goddelijke Moeder in de voor-indische religie.* Groningen-Batavia: Wolters (Inaugural lecture, Leiden).

1940

12. „Prof. Dr. N. van Wijk“. *Nieuwe Rotterdamsche Courant, Handelsblad and Leids Dagblad*, 4. X. 1940.

1941

13. Het Austro-Aziatisch karakter der Munda-talen. *Cultureel Indië* (Leiden), III, p. 97.

14. Levensbericht N. van Wijk. *Jaarboek der Rijksuniversiteit te Leiden*, 48–50.

1942

15. Nachruf Nikolaas van Wijk (4.10. 1880–25.3. 1941). *Indogermanisches Jahrbuch* 25, 390–395.

16. Het Austro-Aziatische karakter der Munda-talen. *Oostersch Instituut* (Leiden), *Jaarboek V* (1941), 60–61.

17. Notes on Vedic Noun-inflection. *MKNAW* V, 4, 161–256.

1944

18. N. van Wijk. *Handelingen en Levensberichten van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, 1942–43* (Leiden 1944), 156–168.

1946

19. Vedic *sādhiṣ-* : *sadhāstha-* and the laryngeal Umlaut in Sanskrit. *AO* 20, 23–35.

1947

20. De taal: haar verschijningsvormen. *Eerste Nederlandse systematisch ingerichte Encyclopaedie*, Vol. II (Amsterdam 1947), 21–37.

21. Traces of Laryngeals in Vedic Sanskrit. *India Antiqua. A Volume of Oriental Studies presented to Jean Philippe Vogel on the occasion of the 50th anniversary of his doctorate*. Leiden: Brill, 93–95.

1948

22. Note on Dravidian Morphology. *AO* 20, 238–252.

23. Munda and Indonesian. *Orientalia Neerlandica. A Volume of Oriental Studies*. Leiden: Sijthoff, 372–401.

24. Proto-Munda Words in Sanskrit. *VKNAW* LI, 3.

1950

25. An Austro-Asiatic Myth in the Rigveda. *MKNAW* XIII, 7, 163–182.

1951

26. Naar aanleiding van de Gouden Kiem. *BKI* 107, 67–85.

27. Νώροπι χαλκῶ. *MKNAW* XIV, 5, 201–227.

1953

28. The Three Sanskrit Roots *añc-/anj-*. *Vāk* 2, 36–99.

29. A.W.M. Odé 3–VI-1887 – 27–IX-1951. *Lingua* 3, 230–232.

1954

30. Two Rigvedic Loanwords. *Sprachgeschichte und Wortbedeutung. Fs. A. Debrunner*. Bern: Francke, 241–250.

1955

31. Shortening of Final Vowels in the Rigveda. *MKNAW* XVIII, 11, 253–289.

32. Three Lexicographical Notes on the Gopālakelicandrikā. *Chatterji Jubilee Volume (Indian Linguistics, 14)*, 86–105.

33. Rigvedic Loanwords. *Studia Indologica. Fs. für W. Kirfel (Bonner Orientalische Studien, N.S. III)*, 137–185.

34. The Etymology of ἄνθρωπος. *MNHMHΞ XAPIN. Gedenkschrift P. Kretschmer 1866–1956*, 211–226.

35. Herdenking van Holger Pedersen (1867–1953). *Jaarboek der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*, 262–269.

1957

36. Avestan *Məzdā-*. *IJJ* 1, 86–95.

37. *Vācārāmbhāṇam*. *IJJ* 1, 155–159.

38. The Paiceāci Fragment of the *Kuvalāyamāā*. *IJJ* 1, 229–240.

39. Rigvedic *sahasāvan-*. *Annals of Oriental Research of the University of Madras* 13, 14–18.

40. On the Date of the *Dazækumāracarita*. *Journal of the Madrs University, Section A: Humanities*, 28/2, 121–125.

41. Vedic *sadhāstha-* n. „seat“. *IJJ* 1, 309–311.

42. *Ucch(1)āṅkkha-*, m., Jaim. Br. II. 370¹. *IJJ* 1, 311.

1958

43. *Nyāñicanī* „refuge“ Ath.S. V. 5.2d. *IJJ* 2, 158.
 44. Two Problems of Old Tamil Phonology. *IJJ* 2, 191–224.
 45. Rigvedic *kārin* and *krīñi-*. In: *Sir Ralph Turner Jubilee Volume, I (Indian Linguistics XIX)*, 349–362.
 46. *Vācārāmbhaṇam* (II). *IJJ* 2, 306–310.

1959

47. Avestan *ainita-* „unharméd“. *IJJ* 3, 137–140.
 48. *Yūpayasti-* (Divy. 244.11). *IJJ* 3, 204–205.
 49. Skt. *adśam* : Gr. ἔδρακον? *IJJ* 3, 205–206.
 50. The Etymology of Greek ἄνῆν „Grief, Sorrow, Distress, Trouble“. *AION* 1/2, 157–164.

1960

51. *Svāvṛṣṭi-*, RS. I.52.5a, 14c. *IJJ* 4, 59–63.
 52. The Ancient Aryan Verbal Contest. *IJJ* 4, 217–281.
 53. Three Notes on Old Persian. *AION* 2/2, 159–170.

1961

54. Remarks on *The Avestan Hymn to Mithra*. *IJJ* 5, 36–60.
 55. *Āścarya-* n. „marvel“. *IJJ* 5, 136–145.
 56. Herdenking van Joseph Vendryes (1875–1960). *Jaarboek der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen* 1960–61, 369–374.
 57. Zur kompositionellen Kürzung im Sanskrit. *Die Sprache* 7, 14–31.
 58. Some Observations on Dumézil's Theory (with reference to Prof. Frye's article). *NYMEN* 8, 34–45.

1962

59. Rigvedic *pārye divī*. *IJJ* 5, 169–183.
 60. A Malay Word in Tamil. *IJJ* 5, 237–241.
 61. *Nahali*. A Comparative Study (= *MKNAW* 25,5).
 62. Atharvavedic *abhvā-* „monster“. *Lingua* 11, 225–230.
 63. The Three Strides of Viṣṇu. *Indological Studies in honour of W. Norman Brown* (= *American Oriental Series*, 47), 137–151.
 64. Comment on Validity of Glottochronology. *Current Anthropology* 3/2, 141–142.

1963

65. The Interpretation of Chāndogya Upaniṣad III.1.2. In: *Munshi Indological Felicitation Volume*. (= *Bhāratīyā Vidyā*, 20/1–4, 1960 and 21/1–4), 36–39.
 66. Paiceācī *kaṭṭapa-* „bundle“. *IJJ* 6, 296–297.

1964

67. On Yasna 30.7c. In: *Dr. J.M. Unvala Memorial Volume*. Bombay, 80–88.
 68. The Bliss of Aśa. *IJJ* 8, 96–129.

1965

69. Consonant Variation in Munda. *Lingua* 14 (= *Indo-Pacific Linguistic Studies, Part I: Historical Linguistics*, ed. by G.B. Milner and E.J.A. Henderson), 54–87.
 70. Avestan *aśasairyank-*?. *IJJ* 8, 282–283.
 71. Kāvutevoesppirāñcaviḷē. *IJJ* 8, 283–284.
 72. Postscript on *Ajá* (ad P. Horsch, „Aja Ekapād und die Sonne“). *IJJ* 9, 30–31.

1966

73. The Sources of the Nahali Vocabulary. *Studies in Comparative Austroasiatic Linguistics*, ed.

by Norman H. Zide (= *Indo-Iranian Monographs*, V). London-The Hague-Paris: Mouton, 57–81.

74. Herdenking van Jan Petrus Benjamin de Josselin de Jong (1885–1964). *JbKNA* 1965–1966, 397–403.

1967

75. The Nom. Sing. *Ahū* in Avestan. In: *Sir J.J. Zarthoshti Madressa Centenary Volume*. Bombay: The Trustees of the Parsi Punchayet Funds and Properties, 123–129.
76. The Genesis of a Linguistic Area. *IJJ* 10, 81–102.
77. The Sanskrit Nom. Sing. *vít*. *IJJ* 10, 103–125.
78. Louis M.J. Renou (1896–1966). *JbKNA* 1966–67, 412–417.

1968

79. *Śailūṣa-* and *Kuśīlava-*. In: *Gedankenschrift W. Brandenstein. Studien zur Sprachwissenschaft und Kulturkunde*, hrgb. M. Mayrhofer, F. Lochner-Hüttenbach, H. Schmeja. Innsbruck: IBK 14, 77–84.
80. Textcritical Notes on the Jaimīnya Brāhmaṇa. In: *Mélanges d' indianisme à la mémoire de L. Renou*. Paris: Boccard, 427–431.
81. Pre-Hellenic labio-velars? *Lingua* 21, 269–277.

1971

82. Dutch students of Tamil. *Proceedings of the 1st International Conference Seminar of Tamil Studies* (Kuala Lumpur 1966) 2, 309–314.

1973

83. Four word studies: 1. Vedic *ayāś-*. 2. *somāñ-* (RS I, 18.1). 3. Gathic *dužazōbā* (Y. 46.4c). 4. Gathic *dəbaoman-* (Y. 30.6a). *IJJ* 15, 179–204.

1974

84. Two notes on Sanskrit lexicography: 1. *Adhaḥsrotas-* „medhram“. 2. *hari-* „(green) parrot“. In: *Księga pamiątkowa ku czi E. Słuszkiewiczza*. Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 125–128.
85. The *āyatan* problem. *Indian Linguistics* 35, 205–217.

1975

86. The genesis of a linguistic area. *International Journal of Dravidian Linguistics* 3, 135–153 (reprint z *IJJ* 10, 81–102).
87. *Vī dayate* and *vidātha*. *Indologia Taurinensia* 2, 121–132.

1976

88. *Ahura Mazdā* „Lord Wisdom“? *IJJ* 18, 25–42.
89. *Old Eastern Iranian Dialects*. *IJJ* 18, 241–253.

1978

90. *On Zarathushtra's Language*. Amsterdam (= *MKNAW* 41/4, 69–106).
91. Old East Iranian **nāmanī* „names“, etc. *IJJ* 20, 83–94.

1979

92. The accent of *vidhātha-*. *IJJ* 21, 273–274.
93. Avestan *dušəṛəθriš* (Y. 49.1). *BSOAS* 42, 265–267.
94. *Varuṇa and Vidūṣaka: on the origin of the Sanskrit drama*. Amsterdam – New York: North-Holland Pub.

1981

95. A Tamil ghost-word: *pahtu* „ten“. *IJJ* 23, 289–292.

1983

96. *Ancient Indian Cosmogony. Essays selected and introduced by John Irwin*. Delhi: Vikas.

1984

97. Was the *pūika* a mushroom? In: *Amṛtadhārā*. Professor R.N. Dandekar felicitous volume, ed. S.D. Joshi. Delhi: Ajanta, 219–227.

1985

98. Skt. *bhuṣuṇḍī*. *Fs. Karl Hofmann* (= MSS 44), 123–143.

1986

99. Twice *upasṛya*: a historical sketch. In: *o-o-pe-ro-si. Fs. für E. Risch*, hrsg. A. Etter. Berlin: de Gruyter, 215–219.

1987

100. *Gopālakelicandrikā*. Amsterdam – Oxford – New York (VKNAW 134).

101. Rigvedic *súar* and *tvám*. *IJ* 30/1, 1–8.

102. Avestan *naēda* and *māda*. *IJ* 30/3, 209–212.

103. G.H. Blanken (1902–1986). *JbKNA* 1987, 106–109.

1988

104. Nicolaas van Wijk (1880–1941). In: *Nicolaas van Wijk: A collection of essays*, eds. B.M. Groen et al. Amsterdam: Rodopi, 1–5.

1989

105. Padmaprābhṛtaka. *IJ* 32, 115–140.

1991

106. *Aryans in the Rigveda*. Amsterdam-Atlanta: Rodopi.

107. An Indo-Iranian isogloss? *IJ* 34/1, 39–41.

1992

108. Rigvedic loanwords. *International Journal of Dravidian Linguistics* 21/2, 1–49 (reprint článku z r. 1955).

1993

109. AV. *Viṣkali-*, name of an accouching deity. *Amṛtamahotsava (Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute 71)*, 11–14.

1995

110. Gothic *bagms* and Old Icelandic *ylgr*. *NOWELE* 25, 63–88.

111. On a hunt for „possible“ objections. *IJ* 38/3, 239–247.

1997

112. *Selected Writings on Indian Linguistics and Philology*, eds. A. Lubotsky, M.S. Oort, M. Witzel. Amsterdam – Atlanta: Rodopi.

113. *ápasyaṇ jāyān ānahīyamānām* (RV. IV. 18.13c). *IJ* 40, 103–113.

114. Palinode: Avestan *naēda*. *IJ* 40, 115.

2000

115. A Bilingual *ḡsi* (RV X.106). In: *Anusantatyai. Festschrift für Johanna Narten*, hrsg. A. Hintze und E. Tichy. Dettelbach: Röhl (= Beiheft MSS 19 N.F.), 157–160.

C. Nejvýznamnější recenze

- Boisacq, E.: *Dictionnaire étymologique de la langue grecque*, (Heidelberg 1950) – *Lingua* 5, 1956, 220–221.

- Brandenstein, W., Mayrhofer, M.: *Handbuch des Altpersischen* (Wiesbaden 1964) – *IJ* 8, 1965, 298–308.

- Carnoy, A.: *Dictionnaire étymologique du proto-indo-européen* (Louvain 1955) – *Museum* 62, 1957, 78–80.

- Elizarenkova, T.Ja.: *Aorist v Rigvede* (Moskva 1960) – *IJ* 5, 1962, 245–246.

- Gonda, J.: *De indische godsdiensten* (Den Haag 1955) – *Museum* 63, 1957, 13–14.
- Hiersche, R.: *Untersuchungen zur Frage der Tenuis Aspiratae im Indogermanischen* (Wiesbaden 1964) – *IJ* 9, 1966, 218–227.
- Kanga, E.M.F., Sontakke, N.S., eds.: *Avestā, The Sacred Scripture of the Parsees*, edited in Devanāgarī script (Poona 1962) – *IJ* 8, 1965, 294–297.
- Krahe, H.: *Indogermanische Sprachwissenschaft I* (Berlin 1958) – *Museum* 64, 1959, 140–141.
- Kuryłowicz, J.: *L'accentuation des langues indo-européennes* (Kraków 1952) – *Lingua* 5, 1956, 324–326.
- Landau, O.: *Mykenisch-Griechische Personennamen* (Göteborg 1958) – *MNEMOSYNE* Ser. IV, Vol. 12, 1959, 80–83.
- Lehman, W.P.: *Proto-Indo-European Phonology* (Austin 1952) – *Lingua* 5, 1956, 319–324.
- Mayrhofer, M.: *Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch des Altindischen*, Lief. 1, 2–13 (Heidelberg 1953, 1954–58) – *Museum* 59, 1954, 116–120; 64, 1959, 209–213.
- Mayrhofer, M.: *Sanskrit-Grammatik mit sprachvergleichenden Erläuterungen* (Berlin 1965) – *IJ* 9, 1966, 149–150.
- Menasce, J.P. de: *Une encyclopédie mazdéenne, Le Dē nkart* (Paris 1958) – *IJ* 7, 1964, 220–224.
- Pokorny, J.: *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Lief. 1–4, 5–7, 8–12 (Bern-München 1948–50, 1951–53, 1954–58) – *Museum* 56, 1951, col. 81–85; 59, 1954, col. 1–4; 64, 1959, 213–214.
- Stenzler, A.F.: *Elementarbuch der Sanskrit-Sprache*₁₄ (Berlin 1960) – *IJ* 4, 1960, 179–182.
- Thieme, P.: *Mitra and Aryaman* (New Haven 1957) – *IJ* 3, 1959, 207–212.
- Thumb, A.: *Handbuch des Sanskrit*, I. Teil: *Grammatik, I. Einleitung und Lautlehre*₃ (Heidelberg 1958) – *Lingua* 8, 1959, 424–441.
- Turner, R.: *A Comparative Dictionary of the Indo-Aryan Languages*, Fasc. 1 (London 1962) – *IJ* 8, 1964, 67–70.
- Wackernagel, J.: *Altindische Grammatik. Nachträge zu Band I, Nachträge zu Band II, I* (Göttingen 1957) – *Kratylos* 4, 1959, 159–168.

Michael Witzel (witzel@fas.harvard.edu),
Václav Blažek (blazek@phil.muni.cz)

Adolf Erhart

31. Mai 1926 – 11. August 2003

Im Sommer des vergangenen Jahres wurde die sprachwissenschaftliche Gemeinde durch die Nachricht über den Tod Adolf Erharts betrübt. Nur zwei Jahre nach dem Erscheinen des Sammelbandes, in dem zweiundzwanzig Sprachwissenschaftler mit ihren Beiträgen Erhart anlässlich seines 75. Geburtstages gefeiert haben (Šefčík–Vykypl 2001), sind also Erharts Nachrufe zu schreiben. Sicherlich werden Erharts Bedeutung und Verdienste von denen genügend geschildert und betont, die berufener als der Autor dieser Zeilen sind. Eine Skizze des fruchtbaren wissenschaftlichen Lebens Adolf Erharts habe ich im erwähnten Sammelband verfasst (Vykypl 2001). An dieser Stelle möchte ich mich an meinen Lehrer anders als in Trauer erinnern: Ich möchte über das schreiben, was mir selbst im Werk Adolf Erharts inspirierend erschienen ist. Man wäre geneigt zu sagen: Erharts ganzes Werk ist ja inspirierend – durch seine neuen Lösungen mancher alter Probleme, durch seine tiefe Akribie, durch seine klare Überzeugung über den Sinn der wissenschaftlichen Arbeit. Dennoch erwähne ich nur einiges.